

บันทึก

เรื่อง การใช้คำนำหน้านามสตรีในเอกสารการทะเบียนราษฎร

กระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือ ที่ มท ๐๓๑๐.๒/๕๖๔๗ ลงวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๓๘ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาความว่า ด้วยกรุงเทพมหานครได้หารือแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้คำนำหน้านามสตรี กรณีที่หญิงซึ่งตามข้อเท็จจริงมีสามีแล้วแต่มิได้จดทะเบียนสมรสใช้อำนาจปกครองบุตรผู้เยาว์ ยื่นคำร้องขอแก้ไขรายการต่าง ๆ ของบุตรในเอกสารการทะเบียนราษฎรหรือยื่นคำขอเปลี่ยนชื่อตัวชื่อสกุลให้กับบุตร แต่คำนำหน้านามของหญิงนั้นยังคงใช้ “นางสาว” อยู่ กรณีนี้จะสามารถดำเนินการตามคำร้องหรือคำขอได้เลย หรือจะต้องให้หญิงนั้นยื่นคำร้องขอแก้ไขรายการคำนำหน้านามของตนเป็น “นาง” ตามนัยพระราชกฤษฎีกาให้ใช้คำนำนามสตรี พ.ศ.๒๕๖๐ ประกอบหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๒๑๓ ลงวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ เสียก่อน แล้วจึงจะดำเนินการให้ตามคำร้องหรือคำขอต่อไป

กระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้วมีความเห็นว่า กรณีหญิงซึ่งตามข้อเท็จจริงมีสามีแล้วแต่มิได้จดทะเบียนสมรสตามกฎหมาย ไม่สามารถใช้คำนำหน้านามว่า “นางสาว” ได้ เพราะบทบัญญัติในพระราชกฤษฎีกาให้ใช้คำนำนามสตรี พ.ศ.๒๕๖๐ ข้อ ๑ (ข) ใช้คำว่า “ให้ใช้คำว่า นาง” เป็นการบังคับให้ต้องถือปฏิบัติ ฉะนั้น นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรสมควรต้องแก้ไขรายการคำนำหน้านามของสตรีผู้นั้นจาก “นางสาว” เป็น “นาง” ตามนัยหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๒๑๓ ลงวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ เสียก่อน เพราะสื่อบัตรของบุตรเป็นเอกสารที่ปรากฏโดยแจ้งชัดว่าหญิงดังกล่าวตามข้อเท็จจริงเป็นผู้ที่มีสามีแล้ว กระทรวงมหาดไทยจึงขอหารือคณะกรรมการกฤษฎีกาว่าความเห็นของกระทรวงมหาดไทยถูกต้องหรือไม่ อย่างไร

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๔) ได้พิจารณาปัญหาข้อหารือดังกล่าวประกอบกับรับฟังคำชี้แจงของผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) และผู้แทนกรุงเทพมหานครแล้ว เห็นว่า ข้อ ๑^๑ แห่งพระราชกฤษฎีกาให้ใช้คำนำนาม

^๑ข้อ ๑ สตรีทั่วไปทุกชั้นบรรดาศักดิ์ เว้นแต่ (๑) ผู้ที่เนืองอยู่ในราชตระกูล (๒) ผู้ที่ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์แลราชทินนาม และ (๓) ผู้ที่จะยกขึ้นกล่าวโดยเฉพาะในข้อต่อไป

(ก) ถ้าเป็นผู้ที่ยังไม่มีสามี ให้ใช้คำว่า “นางสาว” เป็นคำนำนามเดิมและนามสกุลของตน

ตัวอย่างเช่น “นางสาวอบ เอกะวัต” เป็นต้น

(ข) ถ้าเป็นผู้ที่มีสามีแล้ว แต่สามีเป็นผู้ยังไม่มีบรรดาศักดิ์ ให้ใช้คำว่า “นาง” เป็นคำนำนามแล้วเอานามสกุลสามีเข้าประกอบ

ตัวอย่างเช่น “นางม้วน เอกะวัต” เป็นต้น

ถ้าสำหรับใช้เรียกหรือเขียนโดยปกติ (ไม่ใช่ราชการ) จะใช้แต่คำว่า “นาง” นำนามสกุล

สตรี (พ.ศ.๒๕๖๐) ได้กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ “นางสาว” หรือ “นาง” เป็นคำนำนามอันสรุปได้ว่า หญิงซึ่งยังไม่มีสามีให้ใช้คำว่า “นางสาว” เป็นคำนำนามเดิมและนามสกุลของตน และถ้าหญิงมีสามีแล้วแต่สามีเป็นผู้ยังไม่มีบรรดาศักดิ์ให้ใช้คำว่า “นาง” เป็นคำนำนาม กรณีจึงต้องพิจารณาว่า หญิงซึ่งจะต้องใช้คำนำนามว่า “นาง” นั้น มีสามีโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หรืออีกนัยหนึ่ง จะต้องพิจารณาว่าหญิงนั้นได้ทำการสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ การสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายนั้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๔๕๗^๒ จะมีแต่เฉพาะเมื่อจดทะเบียนแล้วเท่านั้น การที่หญิงมีบุตรโดยมิได้จดทะเบียนสมรสตามมาตรา ๑๔๕๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงต้องถือว่าหญิงนั้นมิได้ทำการสมรสและไม่มีสามีโดยชอบด้วยกฎหมาย หญิงดังกล่าวจึงไม่ต้องเปลี่ยนคำนำนามเป็น “นาง” ดังนั้น หญิงซึ่งมิได้จดทะเบียนสมรสและใช้คำนำนาม “นางสาว” อยู่ แต่มีบุตรผู้เยาว์อยู่ภายใต้อำนาจปกครองจึงสามารถยื่นคำขอแก้ไขข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรของบุตรผู้เยาว์ได้ โดยนายทะเบียนไม่มีอำนาจดำเนินการให้หญิงนั้นยื่นคำขอแก้ไขคำนำนามของตนเป็น “นาง” ก่อน

(ลงชื่อ) อัคราทร จุฬารัตน

(นายอัคราทร จุฬารัตน)

รองเลขาธิการ ฯ

รักษาราชการแทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สิงหาคม ๒๕๓๘

เท่านั้นก็ได้

ตัวอย่างเช่น “นางเอกะวัต” เป็นต้น

(ค) ถ้าสามีเป็นผู้มีบรรดาศักดิ์ชั้นต่ำกว่าพระยาลงมา ให้ใช้คำว่า “นาง” เป็นคำนำนามประกอบกับราชทินนามของสามี

ตัวอย่างเช่น ต่างว่าสามีเป็นหลวงเอกะวัตวิสิฐ เรียกรรยาว่า “นางเอกะวัต-วิสิฐ” เป็นต้น

^๒มาตรา ๑๔๕๗ การสมรสตามประมวลกฎหมายนี้จะมีได้เฉพาะเมื่อได้จดทะเบียนแล้วเท่านั้น.